

- <http://www.zn.ua/2000/2250/36238/>
4. Управление проектом. Основы проектного управления : [учебник] / М. Л. Разу, А. М. Лялин, Т. М. Бронникова, Б. М. Разу и др. ; под ред. М. Л. Разу. – М. : КНОРУС, 2007. – 768 с.
 5. Управление проектами : [учебник] / В. Д. Шапиро, Н. И. Ильин, И. Г. Лукманов, А. М. Немчин и др. – СПб. : ДваТри, 1996. – 610 с.

УДК 336.458

РОЛЬ РЕГІОНАЛЬНОЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ У ПРОЦЕСІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Н. С. Завієна, кандидат педагогічних наук

В останнє десятиріччя ХХ і на початку ХХІ ст. інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) стали одним із найважливіших чинників, що визначають розвиток світових процесів. Їх революційна дія впливає на функціонування державних структур і інститутів громадянського суспільства, економічної і соціальної сфер, науки й освіти, культури й способу життя людей. Багато розвинених країн і країн, що розвиваються, повною мірою усвідомили ті колосальні переваги, які несе за собою розвиток і розповсюдження ІКТ, ні в кого не викликає сумніву той факт, що рух до інформаційного суспільства – це шлях у майбутнє людської цивілізації.

Рух до інформаційного суспільства в світі – об'єктивний процес, що забезпечує формування і розвиток світового економічного простору, взаємозв'язане функціонування світових товарних ринків, ринків інформації і знань, капіталу і праці. Україна не може залишатися осторонь від цих глобальних процесів. Саме тому Україна має намір брати активну участь у формуванні глобального інформаційного суспільства. Це означає, що довгострокова стратегія соціально-економічного розвитку країни повинна включати створення і реалізацію передумов і умов розповсюдження і використання ІКТ для підвищення ефективності функціонування організаційних систем усіх рівнів.

Питання розвитку та впровадження інформаційно-комунікаційних технологій висвіт-

лені у наукових публікаціях багатьох вітчизняних і зарубіжних учених: В. І. Ганіна, Дж. Гэлбрейта, Л. М. Дибкової, М. Кастельє, В. В. Москаленка, І. Ф. Прокопенка, А. І. Ракитова, Ю. В. Уманського, Л. Фейнмана тощо. Проте напрям інтеграції загальнонаціональної стратегії розвитку та використання ІКТ з регіональними стратегіями інформатизації залишається поки малодослідженим. Вимагає додаткових досліджень і проблема визначення впливу інформаційної інфраструктури на ефективність функціонування регіональних соціально-економічних систем. Значення цих напрямів обумовлено тим, що загальні стратегії і стратегії інформатизації, зокрема, відображені саме на регіональному рівні, коли можливо врахувати специфіку конкретного регіону, що і визначає актуальність даної статті.

Метою статті є визначення ролі регіональної соціально-економічної системи у процесі впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ).

Важливе і першочергове значення має визначення пріоритетів функціонування підсистем регіональної соціально-економічної системи (РСЕС) у процесі впровадження ІКТ. Такий пріоритет повинен включати два основні компоненти: роль ІКТ для підсистеми і ступінь розвитку ІКТ в ній [1, с. 107].

Безумовно, можна сказати, і це відзначається всіма експертами, що в сучасних умовах

ІКТ багато в чому визначають ефективність функціонування. Проте кількісно визначити значення ІКТ для ефективного функціонування будь-якої системи, використовуючи кореляційні взаємозв'язки, практично неможливо. На наш погляд, визначення такого прогнозу можливе лише опосередковано.

Запропонуємо підхід до визначення значення ІКТ для ефективного функціонування організаційної системи, за умови, що потенціал ІКТ в аспекті отримання, інтерпретації, аналізу і передачі інформації буде використаний максимально повно.

Мова йде саме про значення, тобто про потенційний внесок, який здійснюють або можуть здійснити ІКТ в ефективність функціонування організаційної системи. Існує безліч методик оцінки ефективності ІТ-проектів. Усі ці методики дуже важливі на рівні окремого підприємства для детальної оцінки інвестицій в ІКТ. Разом з тим, вони не можуть дати відповідь на питання: в якій підсистемі РСЕС ІКТ апіорі можуть дати більший ефект, виходячи зі специфіки її діяльності, а в якій – менший [2, с. 73]. На наш погляд, саме це питання є ключовим при розробці прогнозу ступеня впливу ІКТ на ефективність функціонування тієї чи іншої підсистеми РСЕС. В даному дослідженні ми зробили спробу визначити підходи до апіорної оцінки значення ІКТ для ефективного функціонування регіональної соціально-економічної системи.

Оскільки підсистема РСЕС є сукупністю суб'єктів регіонального розвитку, з'єднаних загальною специфікою діяльності, то відображенням усієї підсистеми може бути окремий її представник, подібно тому як про вид живих організмів можна судити за окремими його екземплярами. Таким суб'єктом-представником є організаційна система, яку будемо розуміти як різновид системи, сформованої сукупністю людей, ресурсів і інструментальних засобів, з'єднаних організаційними відносинами, що визначають правила їх взаємодії у процесі цілеспрямованого функціонування. Відповідно, загальна ефективність системи за критерієм першого роду – це ступінь досягнення мети функціонування.

У контексті даної статті у векторі загальної

ефективності нас цікавить інформаційна складова. Враховуючи це, інформаційну ефективність організаційної системи можна визначити як ефективність збору, інтерпретації, аналізу та передачі інформації, необхідної для досягнення мети функціонування. Враховуючи вищезазначене, для визначення пріоритетів інформатизації підсистем РСЕС необхідно визначити значення ІКТ для інформаційної ефективності тієї чи іншої організаційної системи. Інформаційна ефективність – це сума двох складових: ефекту інформаційної діяльності й ефекту використання інформації.

Разом з тим, сучасні ІКТ є найефективнішим інструментом збору, інтерпретації, аналізу та передачі великих обсягів інформації [3, с. 51]. Отже, їх значення для інформаційної ефективності і, нарешті, для функціональної ефективності вище для тієї організаційної системи, у якій вищий ступінь складності об'єкта управління і зовнішнього середовища, і навпаки.

Як ми зазначали вище, значення ІКТ визначає потенційний внесок ІКТ в ефективність функціонування організаційної системи і разом із ступенем розвитку слугує базою для прогнозу зміни ефективності після впровадження ІКТ. Тобто, мова йде про прогнозування зміни ефективності функціонування організаційної системи після впровадження ІКТ, а не про поточне значення ефективності. В організаційній системі, що здійснює управління об'єктом з невисоким ступенем складності та в достатньо простому навколишньому середовищі, ефективність функціонування сама по собі може бути високою. Зміна ж, а точніше підвищення ефективності після впровадження сучасних ІКТ, може бути незначною внаслідок того, що суб'єкт управління справлявся з своїми обов'язками й існуючим інструментарієм. Навпаки, для організаційної системи зі складною системою управління, що функціонує в динамічному середовищі, впровадження сучасних ІКТ може значно підвищити ефективність, оскільки скоротиться час інформаційного циклу.

Велике значення має і період старіння інформації. Те, як швидко інформація про об'єкт управління і зовнішнє середовище втрачає

свою актуальність, залежить від динамічності об'єкта управління і зовнішнього середовища. Іншими словами, чим швидше змінюються елементи (як в об'єкті управління, так і в зовнішньому середовищі, що впливає на організаційну систему), тим швидше старіє інформація, одержана від них. Відповідно, для того, щоб керуюча дія була ефективною, суб'єкт управління повинен одержати інформацію від об'єкта управління і зовнішнього середовища, сформулювати модель ситуації, виробити керуючі впливи та передати їх об'єкту управління за час, поки об'єкт управління і зовнішнє середовище не змінилися настільки, що ця дія вже не матиме того ефекту, на який розраховував суб'єкт управління.

Оскільки сучасні ІКТ багато в чому економлять час інформаційної роботи, то можна сказати, що їх значення для ефективного функціонування організаційної системи буде тим вищим, чим вищий ступінь динамічності об'єкта управління і зовнішнього середовища, і навпаки. Як і у випадку із складністю, мова йде про прогноз підвищення ефективності після впровадження ІКТ, а не про саме значення ефективності, як у організаційної системи з низькодинамічним об'єктом управління і зовнішнім середовищем може бути високий.

Складність характеризується кількістю і різноманітністю елементів в об'єкті управління і в зовнішньому середовищі, а динамічність – тим, як швидко змінюються ці елементи.

Загальне значення ІКТ для ефективного функціонування організаційної системи є сумою складових від об'єкта управління і від зовнішнього середовища:

$$Z = Z_{oy} + Z_{vc}, \quad (1)$$

де Z_{oy} – складова значення, обумовлена об'єктом управління;

Z_{vc} – складова значення, обумовлена зовнішнім середовищем.

У свою чергу, кожне складове у формулі 1 є добутком складності та динамічності:

$$Z_{oy} = C_{oy} \cdot D_{oy}, \quad (2)$$

де C_{oy} – ступінь складності об'єкта управління;

D_{oy} – ступінь динамічності об'єкта управління.

$$Z_{vc} = C_{vc} \cdot D_{vc}, \quad (3)$$

де C_{vc} – ступінь складності зовнішнього середовища;

D_{vc} – ступінь динамічності зовнішнього середовища;

Такий висновок можна роботи, розглянувши два екстремальні випадки: $C = 0$ або $D = 0$.

Перший випадок означає, що складова об'єкта управління або внутрішнє середовище настільки незначне, що отримана інформація про їх стан у разі використання будь-якого інструментарію проходить практично миттєво. Відповідно, ІКТ не впливатимуть на ефективність функціонування, оскільки вона (ефективність) і так надходить на максимальному рівні. Отже, і вся складова Z_{oy} або Z_{vc} буде дорівнювати нулю.

Враховуючи формули 1, 2, і 3, загальне значення ІКТ для ефективного функціонування організаційної системи матиме вигляд:

$$Z = C_{oy} \cdot D_{oy} \cdot C_{vc} \cdot D_{vc}. \quad (4)$$

Формула 3 також наочно вказує, де будуть сконцентровані основні зусилля з інформаційної роботи в тій чи іншій організаційній системі: чи буде це спостереження за великими об'ємами різнорідних даних або своєчасна реакція на швидкі зміни навколишнього стану тощо.

Залежно від обраних параметрів, врахованих при вимірюванні ступеня складності та динамічності середовища, від ступеня їх деталізації, оцінка може бути адекватною, проте, в будь-якому випадку, вона являє собою інтерес, оскільки дає можливість оцінити значення ІКТ для ефективного функціонування організаційної системи, виходячи лише зі специфіки її діяльності.

В основі запропонованої моделі стратегії інформатизації регіону лежить дворівневий принцип оцінки процесу інформатизації [4, с. 44]:

- безпосереднє впровадження і використання сучасних ІКТ в ключових підсистемах РСЕС;

- дія на чинники інформатизації.

З погляду самого процесу інформатизації перший напрям є головним, оскільки без доведення нового технологічного інструментарію інформаційної роботи до кінцевого споживача – будь-якої системи – неможливо досягти будь-якого вагомого приросту інформаційної ефективності і, нарешті, загальної ефективності.

Для суб'єкта, що прагне впливати на процес впровадження і використання ІКТ, дія на чинники є визначальною, оскільки створює сприятливі умови для першого напрямку.

Пріоритет у межах цих двох напрямів показує прогноз можливих подальших змін при реалізації того або іншого заходу. Для першого напрямку – це прогноз зміни ефективності функціонування підсистеми РСЕС в результаті впровадження і використання ІКТ. Для другого – прогноз зміни умов інформатизації в результаті дій на будь-який чинник.

Для визначення пріоритетів як за першим, так і за другим напрямом запропоновано єдиний підхід – «визначення ступеня розвитку». В межах першого напрямку він співвідносить, з одного боку, значення ІКТ для ефективного функціонування підсистеми РСЕС через специфіку останньої, з існуючим рівнем розвитку ІКТ в ній – з іншого. За другим напрямом співвідноситься значення чинника з існуючим ступенем його розвитку.

Запропонована методика оцінки значення ІКТ для ефективного функціонування орга-

нізаційної системи заснована на виявленні основних характеристик об'єкта управління системи як зовнішнього середовища її функціонування. З інформаційного погляду такими характеристиками є складність і динамічність, які дають змогу оцінити значення ІКТ для системи. Цінністю методики є можливість оцінки значення ІКТ для ефективного функціонування організаційної системи тільки на основі об'єктивної інформації про специфіку її функціонування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вершинская О. Н. Информационно-коммуникационные технологии и общество / О. Н. Вершинская ; Рос. акад. наук ; Ин-т соц.-экон. проблем народонаселения. – М. : Наука, 2007. – 203 с.
2. Автоматизированные информационные технологии в экономике / под. ред. Г. А. Титоренко. – М. : Компьютер ЮНИТИ, 1998. – 336 с.
3. Дибкова Л. М. Информатика та комп'ютерна техніка : посіб. для студ. ВНЗ / Л. М. Дибкова. – К. : Видавничий центр «Академія», 2002. – 320 с.
4. Горбунова Т. В. Вплив формування інформаційно-комунікаційних технологій на сучасний економічний розвиток / Т. В. Горбунова // Формування ринкових відносин в Україні : зб. наук. пр. Вып. 10. – К. : Наук.-дослід. екон. ін-т, 2006. – С. 44–47.

УДК 339.13:334

МАРКЕТИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Н. В. Карпенко, кандидат економічних наук

Головна ідея маркетингової діяльності підприємства ґрунтується на знанні потреб конкретних груп споживачів, саме тому основне завдання його керівників полягає у виборі того чи іншого сегмента ринку, в якому воно три-

валій час зможе утримувати домінуючу позицію, тобто у визначенні групи споживачів, які стануть його цільовими клієнтами, та формуванні цільового ринку для його продукції. Одночасно маркетингова діяльність, з позиції